

BÜYÜME, ENFLASYON, KREDİ ARTIŞI, KURUM VE KURALLAR

2020 yılının ilk çeyreğinin büyüme rakamı ile Mayıs ayı enflasyon oranları belli oldu. İlk çeyrek büyümesi piyasaların %5 beklentisine karşın %4,5 olarak gerçekleşti. Kuşkusuz bu dönemde pandeminin etkisi düşük. Büyümenin kaynağı hane halkı ve kamu tüketimi, baz etkisi ile stok artışı. Çeyrekten çeyreğe baktığımızda da büyüme oranı %0,6. Yatırımlar yedi çeyrektir geriliyor. Pandeminin bu yılda çıktığını dikkate alırsak 2018-2019 döneminin ağır bir krize maruz kaldığı açık. Bu yılın 2. çeyrek öncü göstergelerinin çoğu negatif. Yıl sonunun negatifliğini 2. ve 3. çeyrek sonuçları belirleyecek.

Uluslararası değerlendirme kuruluşları (MOODY'S, S&P gibi) ile IMF nin bu yıl için küçülme öngörüsü (-) %4,5, %5 civarında. Pandeminin süresi ile vaka sayısının seyri bu oranı büyük ölçüde belirleyecek. Sürenin uzaması veya ikinci dalganın gelmesi küçülmeyi arttıracak. Haziran başında üretim, hizmet sektörlerinin devreye girmesi olumlu.

Mayıs 2020 dönemi enflasyon oranı da beklentilerin aksine %1,36 aylık, %11,39 yıllık olmak üzere yüksek geldi. Daha da önemlisi çekirdek enflasyonun tekrar %10,32 ile çift hanelere gelmesi ve 12 aylık ortalamalara göre enflasyonun ise %12,10 olması bir türlü çözemediğimiz, belki de daha doğru bir ifadeyle sürdürülebilir politikalarla çözmediğimiz kronik enflasyon probleminin yeni kredi genişlemeleri ile gündemden düşmeyeceğini anlıyoruz. Enflasyon sepetindeki ürünlerin %67 sinin fiyatı artarken %17 sinin fiyatı değişmeyip %16sının fiyatları düştü. Özellikle giyim ve ulaşım fiyatlarındaki yüksek artışlar beklentilerin ötesinde yükselmeye neden oldu. Maliyet kaynaklı (döviz kuru ve yeniden yükselmeye başlayan petrol fiyatları ile işlenmemiş gıda ürünleri) olan enflasyon gelişmesi bu defa adeta pompalanan kredi artışları ile hem arz hem de talep yönlü olarak daha da kronikleşecek. Gerçekleşen ve beklenen enflasyon oranlarına göre Türk Lirasının negatif reel getirisi daha da arttı.

Ekonomi yönetiminin pandemi ile ilgili olarak aldığı önlemlerin büyük çoğunluğu kredi ağırlıklı. Küresel ortamda varlık alımlarının G.S.Y.H'ya oranı %7-20 oranında seyrederken ülkemizde bu oran %0,7 oldu. Toplam tedbir paketinin milli gelire oranı ise sadece %2,5. Bu noktada birçok akademisyen ve ekonomistin görüş birliğine vardığı hususu hatırlatmamız gerekiyor. Gelir artışı olmadan aşırı kredi genişlemesi ekonomideki sorunları çözmiyor, hatta daha da ağırlaştırıyor. İzlenen kredi genişlemesi politikalarının yarattığı sonuçları yaşayarak daha önce bu filmi görmüştük. Gelirleri son yıllarda gittikçe azalan hane halkına, işçilere doğrudan gelir desteği sağlamalıyız. (Helikopter para) Prof. Dr. Erinc Yeldan hocanın bazı akademisyenlerle birlikte yaptığı ortak bir çalışma var. "Emek Gelir Desteği" Bu çalışmada ülke ekonomisinin geldiği konjonktürel ortamda (Kriz öncesi zaten kırılmalı olan yapının halen izlenen kredi genişlemesi politikaları ile kırılmalılığının artması, reel sektör döviz borcu yüksekliği, kamu borcu içindeki dövize endeksli oran, CDS'lerin 500'lü seviyeleri, net döviz rezervlerin bugünkü seviyeleri, finans piyasasının dış kanallarının kapatılması, bütüncül olmayan ve sürekli değişikliğe uğrayan düzenlemeler, bütçe açığı ve muhtemelen ithalat artışıyla gelebilecek cari açık yükselmeleriyle oluşacak ikiz açıklar.) önerilen gelir desteği çözümünün faydasının maliyetinden daha fazla olacağı belirtilmekte. Yapılan model çalışmasında özellikle ara ve yatırım malları üreten sektörlerde canlanma yaşanacağı belirtiliyor. Model çalışmanın en önemli özelliğinin ulusal ekonomi bütünü ve bütçe kısıtlarının gözetilerek yapıldığı hususu vurgulanıyor.

Ülkemizde son 2-3 yıldır kurumların yönetimlerindeki zayıflıklar (istikrarlı ve kalıcı regülasyonlar yerine sürekli değişiklik yapma durumunda kalınan, dış dünya ile entegrasyonları zayıflayan) güven unsurumuzu zedelemiştir. Pandemi öncesinde zaten kronik problemleri bulunan ekonomimizi yukarıda anılan özellikler daha da kırılmalı hale getirdi. Evrensel standartlarda hukuk ve adalet reformu da yapılamayınca yönetim zaaflığı oluştu. Yabancı sermayeye muhtaç bir ülke olarak bunun önündeki tüm engelleri kaldırmak zorundayız. Başta yurtdışı kapanan swap piyasasını açmak mevcut risklerimizin azalmasına yardımcı olacağı gibi "güven" unsurunu tekrar sağlamanın yollarını da açacaktır. Kurumlarımıza saygınlık kazandırmadan, istikrarlı bir kurallar bütünlüğünü oluşturmadan sadece teşviklerle radikal bir sonuç almak mümkün olmuyor.